

Tür: Araştırma Makalesi

Kabul Tarihi: 2 Haziran 2025

Gönderim Tarihi: 27 Mart 2025

Yayınlanma Tarihi: 27 Haziran 2025

Atıf Künyesi: Şener, Ramazan (2025), “Elif Şafak’ın *Siyah Süt* Romanındaki Folklorik Unsurlar” **International Journal of Turkish Academic Studies (TURAS)**, C. 6, S. 1, s. 60-75.

“ELİF ŞAFAK’IN SİYAH SÜT ROMANINDAKİ FOLKLORİK UNSURLAR”

Ramazan ŞENER¹

 10.54566/turas.1666793

ÖZ

Elif Şafak’ın otobiyografik romanı *Siyah Süt*, içerisinde çeşitli folklorik unsurları barındıran, döneminde ilgi çeken yapıtlardan biridir. Yazarın kızının doğumundan sonra girdiği post-natal (doğum sonrası) depresyon sonunda, hiçbir şey yazamadığı on aylık süreyi anlatmaktadır. İlk çocuğu Şehrazat Zelda’ya hamileliği esnasında yaşamış olduğu ruhsal durumun yansımalarının yer aldığı eserde Şafak, birçok anne adayının hamilelik ve lohusa süreçlerini kendi şahsı bağlamında yansıtmacı bir yaklaşımla ele alır. Yazarın tüm bu hususları ele alırken halk bilimi ekseninde bazı konu başlıklarına da temas ettiği görülür. Evlenme ve evlilik kavramı, hamilelik süreçlerinin anne, bebek ve aile yakınlarına etkisi, hamile kadının aşerme süreci, Türklerde “ağaç” kavramının bir motif olarak nasıl işlendiği ve çocuk-ağaç ilişkisi, yine hamile kadının birtakım sakındığı hususlar, Şafak’ın hamilelik süreci ekseninde işlenir.

¹ Dr. Öğretmen, rsener168@gmail.com ORCID 0009-0003-1785-7633.

Elif Şafak, ayrıca gebe kadınların süreçteki birtakım uygulamalarını kendi yaşamından örneklerle okurla buluşturur. Ayrıca, hamile kadınlarda görülen “alkarısı ya da albastı” hastalığı olarak bilinen anneyi huzursuz eden durumun halk arasındaki yansımalarına da değinir. Romanda sosyal anlamda yer verilen bir diğer husus da dini-tasavvufi unsurlardır. Anne adayının özellikle “iç sesler” korusu üyelerinden Can Derviş Hanım ile yaptığı söyleşiler, Can Derviş Hanım’ın söylemleri bu başlık altında incelenmiştir. Bu çalışmayla birlikte tanınmış bir yazarın anlatımıyla lohusa bireylerin süreçte yaşayabilecekleri olumsuz durumlara temas edilmek istenmiş, çevrenin bu gibi durumlar karşısında ne tür reaksiyonlar gösterdiği, lohusa yakınlarının burada aldığı pozisyonlar, geçmişten günümüze süregelen âdet, gelenek ve göreneklere, uygulamalara değinilmek istenmiştir. Neticede, folklorik unsurların toplumun her katmanından bireylerin yaşamına temas etmesinin kaçınılmaz olduğunu bu çalışma bizlere göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Elif Şafak, *Siyah Süt*, Hamilelik, Folklor, Folklorik Unsurlar.

“FOLKLORICAL ELEMENTS IN ELIF ŞAFAK’S SİYAH SÜT NOVEL”

ABSTRACT

Elif Şafak’s autobiographical novel, *Black Milk*, is one of the works that attracted attention at the time, containing various folkloric elements. It tells the story of the ten-month period in which the author was unable to write anything after the post-natal depression she experienced after the birth of her daughter. In the work, which includes the reflections of the mental state she experienced during her pregnancy with her first child, Şehrazat Zelda, Şafak addresses the pregnancy and postpartum processes of many expectant mothers in the context of her own person with a reflective approach. While addressing all these issues, it is seen that the author also touches on some topics in the axis of folklore. Marriage and the concept of marriage, the effects of pregnancy processes on the mother, baby and family relatives, the craving process of a pregnant woman, how the concept of “tree” is used as a motif in the Turks and the child-tree relationship, and again, some issues that pregnant women avoid, are discussed in the axis of Şafak’s pregnancy process.

Elif Şafak also introduces some practices of pregnant women during the process to readers with examples from her own life. It also touches upon the reflections of the condition known as “alkarısı or albastı” disease seen in pregnant women, which makes the mother uneasy, among the public. Another issue included in the novel in a social sense is religious-mystical elements. The interviews of the expectant mother, especially with Can Derviş Hanım, one of the members of the “inner voices” choir, and Can Derviş Hanım’s statements are examined under this heading. With this study, it is aimed to touch upon the negative situations that postpartum individuals may experience during the process with the narration of a well-known author, and it is aimed to touch upon the

Cilt/Volume 6, Sayı/Issue 1, 2025

reactions of the environment to such situations, the positions taken by the relatives of the postpartum women in this regard, and the customs, traditions and practices that have continued from the past to the present. As a result, this study shows us that it is inevitable for folkloric elements to touch upon the lives of individuals from every level of society.

Keywords: Elif Şafak, *Siyah Süt*, Pregnancy, Folklore, Folklorical Elements.

GİRİŞ

Folklor (Halkbilim); bir ülkede yaşayan halkın kültürel ürünleri, gelenekleri, töreleri, inançları, müziği, dansları, oyunları, masalları, öyküleri, halk hekimliği gibi etkinlik ve ürünlerini inceleyerek birbirleriyle ilişkilerini saptayan bir bilim dalıdır. Bunun yanında toplumların kaynak, evrim, yayılım, iletişim, değişim sorunlarını kendine özgü yöntemlerle çözmeye; sonuç, kural, yasa ve kuramları bulmaya çalışan bilim dalı olarak da nitelendirilebilir. Folklor ayrıca, halkın malı olmuş, kaynak olarak kişisel olsa bile çoğunlukla sözlü olarak kuşaktan kuşağa geçen ve bu geçiş sırasında yeni koşullara göre değişim eğiliminde olan edebiyat ürünleri, halk destanları, masallar, türküler, mâniler, fıkralar, temsili sözler, tekerlemeler, yaşam ve doğa olaylarına ilişkin inançlar ve buna benzer birçok kültürel ürünü kapsar (Çobanoğlu, 2018: 19). Folklor, her ne kadar geçmişten bugüne yalnızca “halk oyunları” ile özdeşleşse de yukarıda da zikredildiği gibi halk bilimine dair tüm unsurları kapsayıcı bir fonksiyona sahiptir.

Edebî üslubunu “ben’i değil, ‘öteki’ni anlatmak” üzere kurgulayan Elif Şafak’ın “içimdeki parmak kadınların mücadelesi” dediği son romanı, halk arasında “lohusa sendromu” olarak da bilinen bir durumu detaylı olarak ele alır. Bu çalışmada, Elif Şafak’ın; ilk çocuğu Şehrazat Zelda’ya hamileliği sürecini ele alan *Siyah Süt* isimli eserde geçen folklorik unsurlara yer verilecektir. Romanın ve kaynakçada belirtildiği gibi halk bilimiyle ilgili çeşitli kitapların, makalelerin okunmasıyla tespit edilip tahlil edilmeye çalışılan bu unsurlar; evlenme ve evlilik kavramı, hamilelik, aşerme, gebe kadının hamilelik esnasındaki kaçınmaları ve uygulamaları, ağaç motifi, alkarısı ve albastı hastalığı, dinî-tasavvufi unsurlar olarak gruplandırılmıştır. Metnin oluşumunda yukarıda belirtilen türdeki eserlerin yanı sıra internet sitelerinden erişilen önemli bilgiler de bizlere bu konuda hatırı sayılır ölçüde yardımcı olmuştur.

1. ROMAN HAKKINDA

Siyah Süt’te Şafak’ın hayatının bir döneminde yaşamış olduğu kimlik bunalımı, çocuğunu dünyaya getirmesi sonrasındaki psikolojik ruh hali, çevresiyle ilişkileri, birinci şahsın anlatımıyla masaya yatırılır. Roman, bilhassa “annelik” ile “yazarlık” ekseninde yaşanan kimlik çatışmasının üzerine kurgulanır. Yazar, 2007’de İngilizce kaleme aldığı romanında lohusalık ve hamilelik süreçlerinin kendisi açısından zorluğunu vurgulamak adına kitabını hiç doğum yapmamış kadınların okumamasını salık verir (Tercan, 2019: 34).

Ayrıca anneliği masaya yatırır ve dünyadaki anneler üzerinden birtakım araştırmalar yapar. Çocuk dünyaya getiren birçok annenin yaşamlarını çocuklarının odağında oluşturduklarını düşünerek bu durumun altında yatan nedenleri araştırmaya koyulur. Bu aşamada kadın yazarlar içinde doğum yapanların birçoğunun işine ya da yaşamına son verdiğini, her ikisini de bir arada götürebilenlerin sayısının çok az olduğunu tespit eder. Bu gibi nedenlerle kendisi, anne olma ve anneliğin baskısı altında yaşamının sorumluluğuna dair birtakım çekinceler yaşar.

Romanda yazarın değişik “iç ses”leri; dünya üzerinde değişik coğrafyalarda yaşayan birbirinden farklı kültürleri, toplumları simgeler. Bu ortamda sosyolojik bağlamda kültürel uyum için çatışmanın gerekliliği ve ancak farklılıkların tanınarak “tek bir bütün”ün elde edilebileceği anlatılmak istenir (Sazyek, 2010: 306). Eserin kurmaca bağlamındaki zihinsel yaratıcılığı, anlatıcı/yazarın bedeninden hareketle postmodernist yaklaşımla serimlenir. “İçimden Sesler” korosunun her bir üyesi, gerçeklik-kurmaca ilişkisini somut olarak yansıtırken tüm bunları bedeninde taşıyan yazarın da romanda aktif biçimde yer aldığı görülür. Koro üyelerinin hayat tarzlarının farklı oluşu, bir bedenin farklı kültürel zenginlikleri içinde taşımalarının fantastik bir temele oturtulduğunun bir örneğidir (Sazyek, 2013: 224-225).

Pratik Akıl Hanım; anlatıcının tarifiyle “içten sesler korosu”nda “akılcı ve Batılı düşünce” tarafını temsil eder. Can Derviş Hanım’da ise, Pratik Akıl Hanım’ın tersine Doğulu ve gelenekçi bir yönelim vardır. İçten sesler korosunun bir diğer üyesi Sinik Entel Hanım da sürekli okuyup araştıran, incelemeler yapan, bilgiyi ve onun kazanımlarını hayattaki birçok unsurdan önde tutan biridir. Kariyer bağlamında hırslı olan Hırs Nefs Hanım ile Sinik Entel Hanım’ın hayattaki önceliklerinin farklılığı, metnin yazarının bünyesinde barındırdığı bu “küçük kadınlar”ı vasıtasıyla yaşamı süresince birtakım iç çatışmalarının göstergesi kabul edilebilir. Bahsi geçen bu iç çatışma unsurlarının anlatıcının çocuk doğurma sürecinde daha belirgin biçimde açığa çıktığı görülür.

Dünyaya bir çocuk getirme fikri, yazarın ruhunun derinliklerinde yaşanan huzursuzluk ve çatışmaları daha da kızıştırır. Yazarın “iç ses”leri, zikredilen bu fikre dair yazar tarafından gerçekleştirilen görüş alışverişlerinde birbirinden farklı yorumlarla meseleye yaklaşırlar. Bu da, kendi aralarındaki uyumsuzluğu gösterir. Hırs Nefs Hanım; incecik alınmış kaşlarını çatar ve yazarın bir bebek dünyaya getirmesine karşı olduğunu söyler. Yazar, buna karşılık tasavvufî yönünün ağır bastığı Can Derviş Hanım’ı hatırlatırcasına dünya hayatında hırsla koşturmanın pek bir öneminin olmadığını vurgular. Dünyanın ölümlü olduğunu, “ölmeden önce ölmek” sözünden hareketle insanın bu dünyaya aşkla bağlanmaması gerektiğini, ölüm ötesi hayata kendini hazırlamasını salık verir fakat tüm bu söylemlere rağmen Hırs Nefs Hanım, buna bir türlü ikna olmaz. Kendisi tekdüze, yüzeysel yaşamlara, sıradan insanlara karşıdır. İnsanın, eserleriyle yaşarken ölümsüzlüğü

yakalaması gerektiğini düşünür (300).

Yazar, tüm bunların ışığında Doğu ve Batı toplumları arasındaki iki farklı yaşam biçimini de masaya yatırır. Buna göre, Doğu medeniyeti, her şeye derinlemesine ve bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşırken Batı; Doğu'ya nazaran daha yüzeysel ve sığ bir şekilde meseleleri ele alır. Batı'nın bu yaklaşımı, yaşam biçimi olarak biraz daha "kolaya kaçmak" şeklinde yorumlanabilir (301).

Yazarın "iç ses"leri arasındaki bu çatışmaların bir diğer boyutuna bakıldığında aynı dünyanın içerisinde yaşayan farklı etnik, dinî, ideolojik kimlikteki birçok insanın mücadelesine tanık olunur. Bu insanların her biri birbirinden farklı duygu ve düşünce dünyasına sahiptirler. Yaratılışı yönüyle her insan, farklı yapıdadır. Tıpkı çeşitli yönleriyle farklı yapıdaki insanların bir arada yaşadıkları dünya gibi, yazar da birbirinden farklı duygu ve düşüncedeki "iç ses"lerini bastırarak kendi ruh dünyası içerisinde birlik ve bütünlüğü sağlama amacındadır ve bu çabasında da başarılı olur. Bunda, aralarında fikir ayrılıkları olsa da bütün seslerin kendisine ait olduğunu idrak etmesinin şüphesiz çok önemli bir payı vardır. Yazar, "doğum"un hemen ardından ruhsal anlamda bir boşluğa düşüp bunalıma girer. Bu zaman diliminde bir ara çocuk yetiştirmeye dair kendisini yetersiz görmesi, annelikle yazarlık arasında kalışı, iki medeniyet dairesi arasında kalan insanın bocalamalarına benzetilir. Şafak; tüm bunların üstesinden "iç sesler"ine aralarındaki uyumu kendi iradesiyle öğreterek gelmeye çalışır.

Kimlik bunalımı yaşayanlar, çoğu zaman "araf"ta kaldıkları kültürler arasında bir sentezleme yaparak kültürel uyumu yakalamaya çabalarlar. Bunu yaparken zihinlerinde karşılaştırdıkları kültürel değerler arasındaki ortak noktaları öne çıkarıp farklılıkları da birer zenginlik unsuru görerek her iki kültüre de eşit mesafede yaklaşmaya çalışırlar. Elif Şafak'ın "postnatal depresyonu"na isim olarak verdiği Lord Paton; kendi deyimiyle arada kalıp bocaladığı süreçlerde Şafak'a sürekli destek olur, içindeki farklı seslerin bastırılması ve ruhunun dinginleşmesi evresinde yazarın hep yanındadır. Şafak'ın, ruhunda barışı ve uyumu yakalamasında onun büyük rolü vardır (302-304). Bu şekilde iç huzurunu yakalayan yazar, dünyaya optimist açıdan yaklaşmaya başlar.

2. SİYAH SÜT ROMANINDAKİ FOLKLORİK UNSURLAR

2.1. Evlenme ve Evlilik Kavramı

Evlilik, kadının "doğum"a geçişinde bir nevi başlangıç kabul edilir. Hamilelik ve doğum sürecini ele almak gerekirse kadının gebe kalma isteğiyle başlayan ve çocuğun dünyaya gelişine kadar olan süreçte geleneklere, göreneklere ve âdetlere bağlı kalınmasının her iki tarafın aileleri tarafından çiftlere telkin edilmesi durumu söz konusudur. Annelik ise, bireylere göre farklı değerlendirilebilecek bir süreçtir. Anlatıcı da bu süreci pozitif ve negatif yönleriyle ele almak niyetindedir.

“Ama anneliğin sadece ve sadece pozitif yanlarından bahsedilmesinde yanlış ve yanıltıcı bir şeyler var. Zira annelik aynı zamanda çetrefil, karmaşık ve kimi zaman hayli ağır. Bu sürece hazırlıksız yakalananlar da, kendini pek bir “hazır” zannedenler de derinden sarsılabiliyor. Üstelik daha evvel anne olmuş olmak da pek işe yaramıyor sanki. Her hamilelik farklı bir hamilelik. Her bebek farklı bir bebek. Tıpkı birbirine zerre kadar benzememesi gibi uzaktan aynı sanılan kar tanelerinin.” (Şafak, 2007: 12).

Temel insanî değerlerin önemli bir kısmı, yaşanan dönemin birtakım şartları nedeniyle kaybolmaya yüz tutmuştur. Kaybolmayanların da köklü değişimlere uğradığı görülür. Bu durum, evliliklerde de geçerlidir. Söz gelimi, eskiden özellikle kırsal kesimde evlenecek gençlerin izdivacı hususunda ebeveynlerinin sözü geçer, son sözü onlar söyler. Görücü usulü evliliklerin de yaygın olduğu görülür. Ebeveynlerinin kararlarına razı olmayan gençler, bu duruma tepki gösterip erkekse sevdiğini kaçar; kadınsa sevdiğine kaçar. Bugün ise, durum biraz daha farklıdır. Artık, ebeveynler çocuklarının eş seçimi konusundaki kararlarına saygı duyup gençlerin anlaşarak evlenmelerine onay vermektedirler. Bununla paralel olarak kız kaçırma olaylarının eskiye oranla azaldığı görülür. Her ne kadar bazı gençler, kendi aralarında anlaştıklarını ifade etseler bile bazı evliliklerde ilk görüşmelerin görücüler aracılığıyla yapıldığı bilinir. Özetle Türkiye’de sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin daha hızlı yaşandığı büyük şehirlerde çiftlerin birbirlerini tanıyıp sevdikten sonra evlenmeleri yaygınlaşırken, geleneksel yapının baskın bir şekilde hüküm sürdüğü yerleşim yerlerindeyse daha çok “görücü usulü evlilikler” tercih edilmektedir. (Akt: Altun, 2004: 185; Örnek, 2000).

Günümüzde evlenecek bireyler, cinsiyet fark etmeksizin “evlilik” ile ilgili kararlarda söz sahibidirler. Ebeveynler de bu duruma katkı olarak geçmişe oranla evlenecek çocuklarına evlilik kararlarında, eş seçiminde söz hakkı tanır. Bu durum, esasında şartlı bir onaydır çünkü evlenecek bireyler, ebeveynlerine evlenecekleri kişiyi kabul ettirmelerine karşılık toplumdaki birtakım gelenek-görenek, töre ve yasalara uymayı da taahhüt etmiş olurlar (226). İşin bir diğer boyutu da “evde kalmak” meselesidir. Geleneklerin hâkim olduğu toplumlarda kadının geç evlenmesi yahut hiç evlenmemesi hoş karşılanmaz. “Yuvayı dışı kuş yapar.” sözünden hareketle evin bütün yükü, kadının üzerindedir. Tepeden tırnağa bir evin düzenlenip kullanılabilir hale gelmesinde ana unsur kadına aittir. İşte, anlatıcı da kitapta bu noktaya parmak basar, bu hususu bir anlamda kadının rolünü sorgulama bağlamında tartışmaya açmak ister.

“Nasıl oluyor da tüm geleneksel toplumlarda, evlenmeyip de kendini ibadetine ya da mesleğine adanmış insanlar herkesten saygı gördüğü halde, günümüz toplumlarında “evde kalmak” acınası bir durum sayılmakta? Ve nasıl oluyor da evlilik bir kadın ile bir erkek gerektirdiği halde, ‘evde kalmak’ tabiri sadece kadınlar için kullanılıyor?” (Şafak, 2007: 35).

Kültürel öğeler ve sosyal kurumlar, zamanla birbirleriyle etkileşim içerisinde bulunurlar ve adına “sosyal denge” dediğimiz “Sosyokültürel Yapı”yı oluştururlar. Sosyokültürel yapının hayattaki yeni dinamiklerin de etkisiyle sürekli bir değişim ve gelişim içinde olduğu gözlemlenir. Bunda; yeni oluşumların, kültür alışverişlerinin, iç ve dış etkenlerin önemli rolü vardır (Altun, 2004: 76). Bu sosyal dengeye bağlı olarak dünyanın geneline yayılan bir düzen içinde erkek egemenliğinden söz edilebilir. Neticesinde erkeklerin, kadınlara kıyasla birtakım sosyal avantajları göz ardı edilemez. Kitapta bu husus da anlatıcı tarafından es geçilmez. Anlatıcı, isimlerin büyüünden bahsederken onların insanları yüceltip mutlu edebileceğini ya da rezil edip kahrederek yerin dibine batırabileceğini dile getirir. Ayrıca soy isimler üzerinden erkekler ve kadınlar arasında kıyaslamalara gidilir. Buna göre erkekler, ömürleri boyunca aynı soy isimlerini kullandıkları gibi bu soy isimlerinin sonraki nesillere intikali, onları ayrıcalıklı yapar. Kadınların ise, “isim” noktasında erkeklere oranla daha şanssız oldukları görülür. Anlatıcı, kadınları “isim göçebesi” olarak nitelendirir. Ona göre, onlar dünyaya geldikleri andan evliliklerine kadar geçen süreçte babalarından gelen soy isimlerini kullanırlar. Evlilik sonrasında hayatlarını birleştirdikleri erkeğin soy ismini alırlar. Boşanma durumu olduğunda yeniden eski soy isimlerini alırken bir başka kişiyle tekrar evlenmeleri durumunda bu kez yeni evlendikleri o kişinin soy ismiyle yaşarlar. İşte, tüm bu yönlerinden ötürü “isim göçebeliği” kavramı, bu meseleye eleştirel bir gözle bakan anlatıcı tarafından kadınlarla özdeşleştirilir (Şafak, 2007: 125).

Elif Şafak’ın eşi Eyüp Can’a evlilik teklifi, yazarın esasında topluma vermek istediği bir “mesaj” olarak algılanır. Ataerkil toplumlarda erkeklerin kadınlara evlilik teklifi yaptığı görülürken burada tam tersi bir durum yaşanır ve evlenme teklifi kadından gelir. Şafak’ın bu girişimiyle gelenekleşmiş birtakım tabuları yıkmak istediği söylenebilir. Ona göre, bir erkeğin çekinmeden bir kadını istediğini açıkça söyleyebildiği bir ortamda herhangi bir kadın da bu eylemi yapabilmelidir. Bir kadın, erkeğe yapacağı bu teklif karşısında insanların olumsuz düşünce ve eylemlerine, hayretler içerisinde kalmalarına aldırış etmeden bildiği doğruların rehberliğinde kararlılıkla yoluna devam etmelidir (Tercan, 2019: 58).

Elif Şafak; Strasburg/Fransa doğumlu olup küçük yaşlarda babası tarafından terk edilmenin acısını yaşamış bir insandır. Kız çocuklarının babalarına bağlanma teorileri üzerinden kendisine dair çıkarımlarda bulunur. “Babasız”lığı bildiğinden kız çocuğu-baba ilişkilerine yabancı oluşunu kendi ağzından bir kez daha ifade eder.

“Julia Kristeva yüzyılımızın en önemli kadın teorisyenlerinden. Oidipus Kompleksi’ni inceliyor burada. Oidipus Kompleksi, kadınları ve kadınlığı anlamak için son derece mühim bir mevzu. Kız çocuğun geçirdiği evreleri yakından incelemek lazım. Küçükken kendisini anneye bağlı hisseder. Yaklaşık beş yaşına kadar devam eder bu bağlılık. Ama

sonra penisi olmadığını fark eder. Büyük bir şok yaşar. Şok ve eksiklik duygusu! Kendini hadım hisseder. Bu eksikliği telafi etmek için babasıyla özdeşleşir, ona bağlanır. O ana kadar sevilen anne bir kenara itilir, hatta rakip olarak algılanır. Buradan hareketle anneye karşı düşmanlık hisleri geliştiren kız çocukları bile var.

“‘Bana uymaz’ diyorum. Ben babamı görmeden büyüdüğüme göre böyle bir özdeşleşme yapmam imkânsız.” (Şafak, 2007: 149).

Yazarın küçüklüğünde yaşadığı psikolojik travmaların kendisinin zihnindeki “baba” figürüne etkisini yukarıdaki satırlarla özdeşleştirmesi, “yaşamı”nın yazdıklarına etkisini göstermesi bakımından önemlidir.

2.2. Hamilelik

İnsan yavrusu dokuz ay on günde dünyaya gelir. Kadın, bu süre içerisinde yaygın ifadeyle “hamile, gebe” diye adlandırılır ve çevresi tarafından yoğun bir ilgi görür. Çevresi, kadını hamileliği boyunca “hasta” kabul eder ve ondan kadının rolüne göre davranmasını ister. Bu durum da kadını gebeliği süresince birtakım kaçınımlara ya da bağlı bulunduğu kültürel ortamın geçerli saydığı işlemlere uymaya zorlar. (Akt: Altun, 2004: 135, Örnek, 2000). Anlatıcı da kendi hamileliği sürecinde yaşadığı birtakım sıkıntılı durumları okurlarla paylaşır, aynı zamanda lohusalığa dair birtakım halk inançları hakkında onlara bazı bilgiler verir. Eski nesillerden beri hamile kadınların birçoğunun hamilelik süreçlerinde depresif problemler yaşayarak yalnız kaldıklarını ifade eder. Bu, esasında “psikolojik yalnızlık” durumudur. Eskinin yaşlı ve tecrübeli kadınları, anne adaylarını koruma altına almak hususunda ısrarcı davranırlar, onları genellikle odalarında tek başına bırakmazlar. Manevi yönden dualarını ve desteklerini de lohusa kadınlardan eksik etmezler. Yalnızca doğacak olan bebek değil annenin de ihtiyaçlarının karşılanması, birinci önceliktir çünkü onun en büyük rakibi, kendi zihninden geçenlerdir. Bunlar, onun zihnini bulandırır; psikolojisinin bozulmasına sebebiyet verebilir. O yüzden lohusa kadın, sürekli farklı şeylerle meşgul edilmeli ve psikolojisinin bozulmasına engel olunmalıdır (Şafak, 2007: 13).

Hamilelikte gözlemlenen bir diğer durum da gebe kadının çevresinde sürekli bir kalabalığın bulunmasıdır. Yakın akrabalar, hamilelik esnasında ve takip eden süreçte bir an olsun lohusayı yalnız bırakmazlar. Bu durum, kendi hamilelik sürecinde anlatıcının da dikkatinden kaçmaz ve kendisi bu manzarayı romanında tasvir eder.

“Hamileler ise dokuz aylık süreci tek başlarına omuzladıklarına inanmakla beraber yalnız değildirler genellikle. En azından iki öznel bir eylemdir bebek dünyaya getirmek. Doğan bebeğin bakımı ise çok çok öznel bir süreçtir. Eşler, anneanneler, teyzeler, ablalar, bakıcılar girer devreye. Hatta zaman zaman hamile/lohusa kendini seyirci gibi hisseder bu sahnede, değil ki özne.” (244).

Buradan, hamilelik sürecinin anne adayı açısından birtakım avantaj ve dezavantajları olabileceği sonucu çıkarılabilir. Hamile kadının çevresinde toplanan bilinçli kalabalıklar anne adayının işini kolaylaştırırken birkaç bilinçsiz insanın davranışlarının işleri zorlaştırabileceği de unutulmamalıdır.

2.3. Aşerme

Hamilelik sırasında yemek için kadının canının vakitli vakitsiz bir şey istemesi haline “aşerme” denir. “Aşerme” nin gebelik sürecinin önemli belirtileri arasında yer aldığı halk arasında bilinen bir durumdur. Deyimin aslı “aş yerine” olup “yiyecek şeyden tiksine” demektir. “Yermek” eylemi ise, “beğenmemek, kötülemek” anlamlarında kullanılır. Deyimin anlamı, tarihsel süreçte değişir ve deyim “yükli kadının kimi yiyecekleri canının çekmesi, onları tatmaktan kendini alamaması” biçiminde ifade edilmeye başlanır. Hamilelik sürecinde ne istediğine bakılmaksızın kadının istekleri, mümkün olduğunca karşılanmaya çalışılır. Bu durumun temel sebebi, aksi bir durumda çocuğun düşük olma, sakat kalma ya da kusurlu doğma ihtimaline olan inançtan hareketle bu tür istenmeyen durumların önüne geçme çabasıdır (Akt: Altun, 2004: 178; Boratav, 1973).

Romanın bir bölümünde bu kavrama değinilmeden geçilmez. Anlatıcı, bir kafeteryada yemek kuyruğunda beklerken “lezbiyen” olarak tarif ettiği bir çiftle karşılaşır. Kadınlardan biri kısa boylu, turuncu saçlı; diğeri de uzun boylu, karnı burnundadır. Yemek kuyruğunda tepsilerini ilerleterek devam ederlerken tatlı reyonuna gelindiğinde kadınlardan kısa boylu olanı, menüde kalan son böğürtlenli tatlıyı anlatıcıdan kendilerine vermesini ister. Anlatıcı da “Elbette, buyurun.” diyerek geri çekilir ve çiftin böğürtlenli tatlıyı almalarına izin verir. Kadın, ona teşekkür ederek hamile arkadaşı Shirley’nin “aşerdiği” için canının böğürtlen çektiğini ifade eder. Bunun üzerine anlatıcı; bebek beklediklerini tahmin edip kendilerini tebrik eder. Devamında Shirley; karnına vurup sperm bankasından seçtikleri “baba”nın özelliklerini saymaya başlar. Buna göre, çocuğun babası 1,87 cm boyunda, satranç ve amatör tenis şampiyonlukları bulunan, zekâ seviyesi (IQ) 160’ın üzerinde, profesyonel olarak resim sanatıyla uğraşan, Uzak Asya felsefelerini incelemiş, aynı zamanda Budizm’e de ilgi duyan çok yönlü biridir. Ondan doğacak çocuk da doğal olarak “özel bir çocuk” olacaktır (Şafak, 2007: 152-153). Yazar, burada “aşerme” meselesine değinirken kalıtsal özelliklerin etkisini de vurgulamadan geçmek istemez. Her birey, belirli ölçüde (az veya çok) ebeveyninin özelliklerini taşır ve kendinden sonraki nesillere aktarır.

2.4. Gebe Kadının Kaçınmaları ve Uygulamaları

Gebelik döneminde annenin birtakım davranışlarının çocuğa pozitif ya da negatif yönde etki etmesinden ötürü Anadolu’nun genelinde hamilelerin bazı şüpheli unsurlardan kaçınmaları söz konusudur. Hamile kadının temas ettiği nesneler, yemiş olduğu bazı

besinler ve birtakım faaliyetleri ekseninde farklı kaçınmaları ve uygulamaları söz konusu olabilir. Söz gelimi, hamile kadının çirkin insanlara, cenazeye, ayıya, yılan, tavşana, maymuna, deveye bakmaması; onların yerine çocuğunun benzemesini istediği güzel insanlara, aya, aynaya, denize bakması bu durumun en önemli göstergelerinden biridir. Hamilelik döneminde anne tarafından gerçekleştirilen bütün bu kaçınma/uygulama davranışlarının çıkış noktası, karnındaki çocuğunun olumsuz etkilendiği inancının, korku ve isteklerinin annenin tüm benliğini sardığına kendisinin de inanmış olmasıdır (Altun, 2004: 114-115).

“Anaç Sütlaç Hanım bebeğin zekâsına taktı kafayı bu aralar. ABD’den ithal Omega-3 hapları, balık yağı kapsülleri, özel sızma zeytinyağı şişesi benzeri şık ambalajında korkunç bir koku yayan balıklı bir sıvı... Tüm bunları önüme itiyor günlerdir, tüketeyim diye. Yeterince yersem bunlardan bebek zeki doğarmış. En iyisi havyar yemekmiş, diyor. Hamile kadın her gün iki kaşık havyar yiyince dâhi doğuyormuş çocuk...” (Şafak, 2007: 224).

Tam anlamıyla mükemmeliyetçi bir anne ve kadın olma amacındaki anlatıcı/yazar, hedeflediklerini gerçekleştiremeyecek olmanın tedirginliğini yaşadığından epeyce bir zaman ruhsal problemlerle mücadele etmek durumunda kalır. Bu süre zarfında birtakım bâtil inanışların etkisinde yaşamını sürdüren Şafak’ın, kendi ruh sağlığı açısından tavır ve davranışlarında dikkatli olması önem arz eder. Örneğin, odasında bulunan yuvarlak bir aynanın örtük olması ya da ters çevrilmesine dair ısrarcılığı, bâtil inançların etkisi altında olduğuna dair önemli göstergelerdendir (Yavru, 2010: 179). Bu durum, insanın yaşadığı toplumun etkisiyle biçimlendiğinin, toplumla ne kadar az etkileşim içerisinde olursa olsun yaşadığı toplumdan tam anlamıyla soyutlanamayacağını bir göstergesi kabul edilebilir.

2.5. Ağaç Motifi

Ağaç motifinin yeryüzünü oluşturan katmanları birbirine bağladığına inanılır. Bu bağlamda ağacın diğer milletlerin mitlerinde olduğu gibi Türk mitolojisinde de özel bir yeri vardır. Ağaç; Türklerin mitolojik anlatılarında kökü, dalı ve gövdesiyle her zaman ön planda yer alır. Türkler’in ana yurdu Orta Asya’daki en önemli merkezlerinden “Ötüken’in ruhu” olarak kabul edilir. Ayrıca “Kut” anlayışının da en önemli sembollerindendir. Bunun yanında Türk devletlerinin kuruluşunu müjdelere. Savaşlarda askerlerin motive olmasında en belirleyici unsurların başında gelir. (Sayılır, 2021: 189). Bazen dallarının yedi veya dokuza bölünmesiyle bazen de kâinatı kaplayan ejderhaların köklerinden istifade etmesiyle kimi zaman da Türklerin atasının kovuğundan doğarak atalarının eşi kutsal ışıqla Türklerin türeyiş efsanelerinde kozmik bir motif olarak ağaçla karşılaşırız. Ağaç, Türkler tarafından “kutsal bir rahim” olarak görülür. Ayrıca doğumla birlikte başlayan “yaşamın simgesi” olarak kabul edilir (187).

Siyah Süt'te ağacın heybetine, gizemine, kutsallığına vurgu yapılır. "Heyula gibi bir ağaç bu. Ulu, gizemli ve görkemli. Kalın gövdesinden bir balon çıkmış. Yuvarlağımsı, damar damar yollarla ayrılmış koca bir kütle." (Şafak, 2007: 173). Ağaç, aynı zamanda Türk destanlarında "sığınak, ana ya da ata" olarak da karşımıza çıkar. Devletin varlığının simgesidir. Yukarıdaki bilgilerden hareketle Oğuz Kağan Destanı'nda Kağan'ın ikinci eşinin "ağaç kovuğundan yaratılması" örneğinde olduğu gibi "ağaç" motifine farklı bir kutsiyet atfedilir. Ağaç; bu yönüyle bir motif olarak folklorik unsurlar bağlamında birçok Türk destanında, mitinde ele alınır. Bu durum, romanın kısa bir bölümünde de olsa yazara ilham kaynağı olmuştur.

2.6. Al Karısı ve Albastı Hastalığı

"Albastı; 'al karası' denilen kötü habisi bir yaratık ile münasebete konulan lohusa (kadın) hastalığı olup hekimlik dilinde buna 'Humma-i Nifasi' adı verilir." (Ülkütaşır, 1976: 326). "Al" ya da diğer bir söylenişle "Albastı" hem İslamiyet öncesi Şamanizm gelenekleri hem de İslamiyet dönemi Türklerinin halk inanışlarında bugüne değin varlığını devam ettirir. Karakter ve seciye yönüyle Türklere ait hurafelerde aynı "ruh"u karşılayan bu kavramın söyleniş, boydan boya değişkenlik gösterir. Bunun yanında "Albastı"nın yeni doğum yapmış anne ya da çocuğuna musallat oluşu neticesinde her ikisi için de geçerli olabilecek "hastalık hatta ölüm" e sebebiyet vereceği inancı da halk arasında oldukça yaygındır. "Uğursuzluk veren bir durum" olarak nitelendirilen "albastı"dan; tüm bu yönleriyle lohusalığın ilk günlerinden itibaren kaygı duyulur (Altun, 2004: 144-145).

Albastı hastalığı ise, halk tarafından "lohusanın yalnız kalması sonucu 'alkarısı' tarafından zorla alıkonulması, akciğerlerinin sökülüp suya vurdurularak öldürülmesi" şeklinde nitelendirilir. Bunun dışında bu durumun yine halk arasında yalnızca "Nazar"(kıskançlık amaçlı kişinin kötülüğünü isteme yönündeki bakış)dan kaynaklandığını düşünenler de mevcuttur. Ayrıca, yine bir kesim tarafından lohusanın, odasında yalnız kaldığı bir zaman diliminde ciğerinin alınıp götürülmesiyle "albastı"nın kendisini tamamen esir aldığına inanılır. (Ülkütaşır, 1976: 327). Anlatıcı, kendi hamileliği sürecinde büyüklerinden dinlediği birtakım hikâyelerin ışığında bahsi geçen kavram hakkında okuru bilgilendirir.

Hamile kadının lohusalık sürecinde etrafındaki herkes adeta onun için pervane olur. Anlatıcı, onları balerine benzetir. Hepsi, onu ürkütmemek adına adeta parmaklarının uçlarına basarak yürür. Kendi anneannesi, eski insanlardandır. Bir yandan okuyup üflerken diğer yandan lohusanın yalnız bırakılmaması gerektiğini, halk arasında "üç harfli" olarak tarif edilen varlıkların aksi bir durumda lohusayı rahat bırakmayacağını söyler. Aynı anda bütün bu olumsuz durumların oluşmaması adına "ateşte deniz tuzu çevirmeye" devam eder. Alkarısı'nı "dişi bir cin" olarak tarif ettikten sonra onun lohusanın odasına girmesini engellemek için birtakım faaliyetlerde bulunur. Buna göre,

lohusa yatağının üzerine çengelli iğneler takıp kırmızı kuşaklar sarkıtarak çörekotları serper. Yaygın halk inanışına göre, albastı, Anadolu’da yüzyıllar boyunca hamile ve lohusalara musallat olan bir cindir ve geçmişten bugüne birçok insan, bu ve benzeri yöntemlerle onunla mücadele etmiştir ve etmeye de devam edecektir.

Anlatıcının merak edip sorduğu sorulara kaçamak cevaplar veren anneanne, albastıyı öğrenmeye meraklı lohusa karşısında “geçmiş” ten referanslar vermeye çalışır. Geçmiş nesilleri kastederek onu en iyi şekliyle “eski”lerin bilebileceğini söyler. Çirkin, cadaloz gibi sıfatlar üzerinden yüzeysel söylemlerle torununu geçiştirmeye çalışır. Bunun üzerine torununun albastıya olan merakı daha da ziyadeleşir ve torun, zihninde albastıya yönelik betimlemeler yapar. Ona göre “diken saçlı, kepçe kulaklı, yuvalarından fırlamış pörtlek gözlü, mağara oyuğu, karanlık, yarısı olmayan dişleriyle bir ağız yapısına sahip bir varlık” zihninde canlanır. Bu varlığın diğer özellikleri arasında ince, uzun ve kemikli parmak yapısına sahip oluşu dikkat çeker. Bu el yapısı içerisinde tırnakların içe kıvrılmış, acayip bir görüntüsü söz konusudur. Ayrıca, albastının tiz sesli, çatal gülüşlü oluşu dikkati çeken diğer özellikleridir (Şafak, 2007: 254-255).

Doğumla başlayıp aylar süren buhranlı dönem; Lord Paton (Postnatal Depresyon) adı verilen, içinde bulunulan ruhsal duruma uygun bir “cin”in çıkışına zemin hazırlar (267). Lord Paton, anlatıcıyla konuşarak kendisini “çağdaş bir cin” olarak tanımlar ve Alkarısı’nın epey geçmişte kaldığını, onunla karıştırılmaması gerektiğini belirtir. İlk olarak anlatıcı/yazarı bir gölge gibi takip ederek onun iç sesleri olan “parmak kadınlar”ını bir kutu içine alır. Yazar, hamilelik ve lohusalığının ilk aylarını kapsayan süre boyunca itaat ettiği Lord Paton’un bir sabah uyandığında artık ruh dünyasından gitmesini ister. Paton’un gitmesiyle de esir durumdaki parmak kadınlarını (iç sesler) hapsedikleri yerden çıkarır, yaşamına kaldığı yerden onlarla birlikte devam eder (Yavri, 2010: 183-184). Artık, iyiden iyiye rahatlamış ve aylar süren sıkıntılarından kurtulmuştur. Bundan sonra kendisini daha zinde hissedecek, bir taraftan “anne”liğin ruhuna verdiği coşkunluğu derinden tadacak diğer yandan da başarılı ve üretken bir yazar olarak çalışmalarına kaldığı yerden devam edecektir.

2.7. Dinî-Tasavvufi Motifler

Folklorik unsurlar ana başlığı altında dinî ve tasavvufi motiflere de romanda yer verilir. Elif Şafak, dünyaya bir çocuk getirip getirmeme hususunda “ikilem” yaşadığı bir dönemde Can Derviş Hanım’a danışarak onun görüşlerini merak eder. Yazarın “parmak kadınlar” olarak nitelendirilen kadınlarından biri olan Can Derviş Hanım’ın anlatıcıya birtakım tasavvufa dair nasihatleri söz konusudur. Can Derviş Hanım, bir taraftan yazara dünyayı çok önemsememesi gerektiğini söylerken diğer yandan yaşananların bir sınav olduğunu, Allah’a tevekkülle bağlanmak gerekliliğini telkin eder. Yazarı “tefekürülü” olmaya davet eder ve ondan hayatı genel olarak sorgulamasını ister. Ona göre insan, her

ne kadar kendi dünyasını mamur ettiğini düşünse de neticede Allah'ın kendisine takdir ettiği kaderinin dışına çıkamaz. "Önemli olan sual şu: Çocuk da doğursan kitap da yazsan, gidip simit de satsan milyon dolarlık ihalelere de girsen, sen ey Âdemoğlu, Havvakızı, sen misin hakikaten yaptıklarının sahibi? Sana mı ait bu ten, bu mal mülk? Senin mi bu vücudun şehri?" (Şafak, 2007: 74).

Anlatıcı, bu sözler üzerine Can Derviş Hanım'a itiraz ederek tüm eylemlerin bizzat kendisi tarafından gerçekleştirildiğini söyler. Ona göre, kendisi haksızlığa uğramıştır. Bu işte bir "adaletsizlik" olduğunu düşünür. Can Derviş Hanım ise, onun henüz yeterli olgunlukta olmadığını, "ham"lıktan "pişkin"liğe eriştiğinde kendisiyle tekrar bu meseleleri konuşmaya hazır olduğunu anlatıcıya iletir (76).

Anlatıcı, evlendikten bir süre sonra hamile kaldığında "iç seslerim" dediği parmak kadınlarıyla bir süre iletişime geçmez. Doğuma yakın bir zaman diliminde ruhsal durumunun da etkisiyle Can Derviş Hanım ile konuşma ihtiyacı hisseder. Onun bulunduğu "Doğu Kapısı"na geldiğinde Can Derviş Hanım; bir kez daha teslimiyetle her şeyi akışına bırakarak Yaratıcı'ya tevekkül etmesinin önemini kendisine salık verir. Korkulardan arınmak gerektiği üzerinde durur ve aynı zamanda "doğum"a yönelik rutin hazırlıkların dünya işlerine ait birtakım detaylar olduğunu vurgular. Bu durumda yapılması gereken tek şeyin Allah'a sarılmak ve tam anlamıyla kendini O'na teslim etmek olduğunu ifade eder (230-231).

Can Derviş Hanım'ın evrene dair yaptığı benzetmeler de dikkati çeker. Kendisi evreni "ana rahmi"ne benzeterek orada yaşayan insanların ana rahminde gibi düşünülmesini ister ve öldüklerinde de rahimden çıkacaklarını vurgular. Bir anlamda "ölüm"ü, "doğum"la ilişkilendirerek zıt kavramlar arasında bağdaştırma yapar. "Ölünce bu rahimden çıkacağız. Doğacağız sonsuzlukta. Bunu bir idrak edebilmek korkmazdık ölümünden. İdrak edemediğimiz için korkuyoruz. Doğar doğmaz ağlayan bebekler gibi biz de bu dünyadan ayrılmayalım diye ağlıyoruz." (232).

Elif Şafak, Can Derviş Hanım'dan doğuma girmeden önce kendisine birtakım nasihatlerde bulunmasını talep ettiğinde Derviş Hanım; insanın yakın çevresinden başlayarak birtakım insanları sevebileceğini fakat bu sevginin hiçbir zaman aşırı olmaması gerektiğini vurgular. Bu tarz sevgiler, gelip geçicidir ve insanın kendisine ait değildir. Yaşamı son bulduğunda ruhuyla birlikte onlar da son bulacaktır. Derviş Hanım'ın vurguladığı, tasavvuftaki cismani varlıklara duyulan "mecazi aşk"ın gelip geçiciliği meselesidir. Asıl önemli olan kâinatın yaratıcısına duyulan "ilahi aşk"ın yüceliğidir. Derviş Hanım'ın da belirttiği gibi "ölmeden önce ölen"ler gerçek aşkı bulacaklar, küçük harfli aşk (mecazi aşk)tan büyük harfli aşk (ilahi aşk)a geçebileceklerdir (233).

Şafak'ın doğum sonrası depresyondan kurtulabilme adına "istihare"ye yattığı görülür. Bu esnada "Allah, kimseye taşıyabileceğinden ağır yük vermez. And olsun!" (Bakara Suresi/286) ayetini işiten yazarda bir ferahlama meydana gelir (Yavri, 2010: 203). Bu andan sonra teslimiyetin ve tefekkürün yazarın duygu ve zihin dünyasında ağır bastığı görülür. Can Derviş Hanım'ın telkinleriyle ruhunda rahatlama yaşayan Şafak'ın bu durumu, bizlere metapisişik hadiseleri romanlarında ustaca işleyen Peyami Safa'nın Ferit'ini hatırlatır. Ferit de Matmazel Noraliya'nın Koltuğu romanında Matmazel Noraliya'nın Büyükkada'da bulunan evindeki koltuğuna oturarak onun ruhunun telkinleriyle hayat bulur. İki roman kişisi arasında böyle bir bağdaşım yapıldığında Elif Şafak'taki Peyami Safa etkisinden bahsedilebilir.

SONUÇ

Bu çalışmada Elif Şafak'ın Siyah Süt isimli romanına folklorik unsurlar açısından yaklaşılmıştır. Yeni anne olan bir "kadın yazar"ın, annelik-yaratıcılık ve kendi yazarlık serüveniyle olan iç hesaplaşmasını konu alan roman, diğer Elif Şafak romanlarından farklı olarak yazarın "iç sesleri"ne dair ipuçları da vermektedir. Şafak; birçok romanında tarih, sosyoloji, siyaset gibi disiplinlerden faydalanarak karakterleri aracılığıyla toplumsal meseleleri ve "öteki bireyler"i ele almıştır. Bu romanında ise, özne; psikoloji biliminin etkisiyle kendi "ben"idir. Projektörleri bu sefer kendi iç dünyasına dönüktür. Hamilelik ve lohusa süreçlerinin ruhsal bunalımları, psikolojik sıkıntıları okurla paylaşılmıştır.

Yaklaşık on ay "yazı"sız geçirilen bir dönemin sonunda, iki buçuk ayda aralıksız yazılarak kaleme alınan Siyah Süt; doğum sonrası birçok annenin başına gelen yalnızlık ve çaresizlik hislerini, "post-natal depresyon" tanımı altında ele almakta ve çok üretken bir yazarın "yazma ve yazamama" ikilemine ışık tutmaktadır.

Yazar, bu romanında evlenme ve evlilik ile ilgili düşüncelerini de dile getirir. Ayrıca hamilelik dönemi boyunca yaşadıkları, yakın çevresinden gelen tepkiler, halk arasında yaygınlaşmış hikâyelerin, inanışların kendisine hatırlatılması, telkin edilmesi, karşılaştığı gebe kadınlardan "aşerme" öğrenmiş olması, lohusalık dönemlerinde sakınılması gerekenlerin yazarın ağzından verilmesi, romanın içeriği bağlamında folklorik unsurların romana hâkimiyetini gösterir.

Siyah Süt; bir yandan yazarın "parmak kadınlar" olarak nitelediği karakterlerin mücadelesini anlatırken; romanın sonunda yazara iç huzuru sağlayan demokrasiyi, yani birlik ve bütünlüğü de ortaya çıkarır. Kitaptaki ve kendi içindeki "çok sesliliği" her zaman olduğu gibi çok önemsedini vurgulayan yazar; "iç sesleri"ni tıpkı demokrasi gibi, "biri olmazsa diğeri olmaz" sözüyle ifade eder. Bunun yanında kendisi 2007 yılında Milliyet gazetesine vermiş olduğu röportajında bu romanıyla birlikte hayatında birçok şeyin değiştiğini, bunların başında da kendi deyimiyle "aşk" kavramının "aklından

gönlüne girmesi" geldiğini belirtmiştir. Tasavvufu ve aşk kavramını özümlediğini dile getiren yazar, romanını bu eksenle kaleme aldığını ve neticede okurlardan olumlu tepkiler geldiğini de sözlerine eklemiştir (Şafak, 2007).

Elif Şafak'ın eserlerinin oluşumunda yaşamına dair bilinmeyenler ve fikirleri de önemli yer tutar. Bunlar, yazarını tam anlamıyla yansıtmayan birtakım "gölge unsurlar" olarak metinlerdeki yerlerini alır. Siyah Süt; yazarın ilk otobiyografik romanı olma özelliğini taşımakla birlikte romanın yazıldığı dönemde Şafak'ın içinde bulunduğu ruh halinin; başat eserlerinden biri olan "Aşk"ın yazılmasında etkili olduğu, daha doğru bir ifadeyle kendisine ilham olduğu söylenir (Meçoğlu, 2014). Bu durum, yazarın eserlerinin kendi ruh durumundan ve fikir dünyasından beslendiğinin kanıtıdır.

KAYNAKÇA

- Altun, Işıl (2004), **Kandıra Türkmenlerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm**, Yayıncı Yay., Kocaeli.
- Boratav, Pertev Naili (1973), **100 Soruda Türk Folkloru (İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar)**, Gerçek Yay., İstanbul.
- Büyükcan Sayılır, Şeyda (2021), "Türklerin Ağaç ile Mitolojik ve Tarihi Bağları Üzerine Bir Değerlendirme", **Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi**, 3(6), 187-198.
- Çobanoğlu, Özkul (2018), **Halk Edebiyatına Giriş I**, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yay., Eskişehir.
- Meçoğlu, Selen (2014), "Elif Şafak'ın Gizli Dünyası", <http://marieclaire.com.tr/elif-safakin-gizli-dunyasi> / (Erişim Tarihi: 15 Mart 2025).
- Örnek, Sedat Veyis (2000), **Türk Halk Bilimi**, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- Sazyek, Esra (2010), "Elif Şafak'ın Romanlarında Çokkültürlülük", **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli.
- Sazyek, Esra (2013), "Elif Şafak'ın Romanlarında Çokkültürlülük Aracı Olarak Tasavvuf", **Bilig**, 66, 205.
- Şafak, Elif (2007), **Siyah Süt**, Doğan Kitap, İstanbul.
- Şafak, Elif (2007), "Son bir yıl beni dönüştürdü; doğum, depresyon, tasavvuf...", <https://www.elifsafak.us/roportajlar.asp?islem=roportaj&id=225> / (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2025).
- Tercan, Duygu (2019), "Elif Şafak Romanlarında Feminist Unsurlar", **İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

- Ülkütaşır, M. Şakir (1977), “Çeşitli Halk Gelenek ve İnançları Üzerine Küçük Araştırma”, **T.F.A Yıllığı 1976, Kültür Bakanlığı M.F.AD. , 25.**
- Yavrı, Güneş (2010), “Elif Şafak’ın Romanlarında Sosyal Problemler Üzerine Bir İnceleme” **Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),** Erzincan.